

Finanční krize

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Koordinovaný postup některých světových centrálních bank proti globální finanční krizi. Snižují úrokové sazby o půl procentního bodu. Další země ohlašují injekce mnoha desítek miliard eur nebo liber do bankovních sektorů. A další země včetně Slovenska zvyšují garance a pojištění soukromých vkladů. I přesto se dnes evropské akcie propadaly nejhluběji za posledních pět let. Existuje vůbec nějaký recept na globální krizi? Sledujte Události, komentáře, právě začínají. Dobrý večer. Vlády i bankéři tedy v celém světě pokračují v boji proti finanční krizi. Centrální banky největších ekonomik zlevňují peníze, úrokové sazby snižují o půl procentního bodu. Osm největších britských bank navíc podpoří vláda finanční injekcí ve výši padesáti miliard liber, tedy více než jeden a půl bilionu korun.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

Přišlo nečekané. O půl procentního bodu klesnou úrokové sazby nejen v zemích eurozóny, ale i ve Spojených státech a Kanadě, ve Švédsku, Švýcarsku a Velké Británii.

Pavel SOBÍŠEK, analytik, UniCredit Bank

Koordinované snížení centrálních bank je unikátním krokem, naposledy k něčemu podobnému došlo po teroristickém útoku ve Spojených státech v roce 2001.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

Jinými slovy jde o to nastartovat v těžkých časech ekonomiky a zároveň vyslat psychologický signál tržím. Ty zatím nedokázal uklidnit ani americký záchranný plán za sedm set miliard, ani unijní rozhodnutí zvýšit garance za vklady nad padesát tisíc eur. Tak zasahují nejen centrální banky, ale i vlády. Ta britská pomůže osmi největším bankovním domům injekcí za padesát miliard liber a v případě nutnosti přidá i dalších dvě stě miliard na krátkodobé úvěry.

Gordon BROWN, britský premiér

Program je navržený tak, aby obnovil důvěru ve finanční systém a víc než to, aby vrátil britský bankovní systém na místo, které mu na trhu patří.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

Podobné kroky možná budou následovat i v dalších zemích. Injekce svým bankám už přitom dříve poskytlo několik vlád. Jen země Beneluxu už podpořily dvě banky - Fortis a Dexii.

Pavel SOBÍŠEK, analytik, UniCredit Bank

Cílem kroku jak centrální bank, tak vlád je stabilizovat finanční trh. A v tomto ohledu si myslím, že oba kroky mají smysl.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

Řada zemí navíc navyšuje záruky za vklady. Na rozhodnutí ministrů financí v Lucemburku chce i česká vláda reagovat rychle a zdvojnásobením záruk uklidnit lidi a oživit trhy.

Jiří ČUNEK, vicepremiér, předseda strany /KDU-ČSL/

Vláda by na svém zasedání zřejmě příští týden měla schválit navýšení záruk nebo zajištění vkladů občanům by se zvýšila na padesát tisíc euro, to znamená, že devadesát sedm procent vkladu by bylo pojištěno a byla by tady stoprocentní garance.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

Některé státy jdou ještě dál a přicházejí s ručením do neomezené výše vkladu. Dnes se k nim připojilo i Slovensko. Zpráva o koordinovaném snížení úrokových sazeb zmírnila propady na světových burzách. Klíčovým slovem pro trhy je kolísavost. Investoři jistotu pro své investice zatím nenachází, někteří se tak akcií zbavují, jiní vyčkávají.

Shoko MACUDAOVÁ, japonská investorka

Současná situace ale nebude trvat navždy, takže budu čekat a sledovat situaci až do konce roku. A pokud se nezlepší, tak začnu prodávat.

Veronika KUBÍČKOVÁ, redaktorka

A právě hlavní asijský index NIKKEI 225 výrazně klesal. V závěru si pohoršil o tisíc bodů a dostal se tak na své pětileté minimum. Na nejnižší hodnotě od roku 2004 otvíral i hlavní pražský index PX. Ten se dostal pod hranici tisíc bodů. Situace na českém trhu se ale během dne začala přece jen trochu uklidňovat. Veronika Kubičková, Česká televize.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A do Londýna zdravím našeho spolupracovníka Ivana Kytku. Dobrý večer, Ivane, vítěj v Událostech, komentářích.

Ivan KYTKA, spolupracovník ČT, Londýn

Dobrý večer.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Britská vláda by měla podle toho zveřejněného plánu, který BBC mimochodem nazvala dramatickým a riskantním, za svých padesát miliard liber získat akcie jednotlivých osmi bank. Jaké to vyvolalo v Británii reakce?

Ivan KYTKA, spolupracovník ČT, Londýn

Tak pochopitelně tou první reakcí byl takový velice překvapivý šok, ta informace se teprve vstřebává, ať už jde o bankovní sektor, ať už jde o londýnskou burzu. Ta vlastně dnes pokračovala v tom páru z posledních dní a index FT 100 uzavíral zhruba o pět procent níže než včera. To opatření doprovázelo také poměrně na britské poměry dramatický pokles úrokových sazeb o půl procenta. Zdá se, že firemní sektor, průmyslový sektor zatím tu zprávu přijímá velice opatrně a s určitou nedůvěrou.

Peníze na tom mezibankovním trhu britském ještě stále chybí a teprve příští dny ukáží, zda ta opatření jsou dostatečně velká. Co je pro Británii typické a charakteristické, z toho záchranného balíčku, z toho restrukturalizačního fondu se jaksí nestal předmět politických sporů a debaty. V podstatě když dnes premiér Gordon Brown a po něm i ministr financí vystoupili v parlamentu, tak se jim dostalo plné podpory opozice, ať už konzervativců či liberálních demokratů a v podstatě až na výjimky ta opatření podpořili i vládnoucí labourističtí poslanci.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Podle britských médií, a nakonec nejen podle nich, jde fakticky o částečné znárodnění bank, protože jak už jsem říkal, stát by měl získat část akcií oněch osmi bank zapojených do toho vládního programu. Ale ministr financí britský zdůraznil, že stát o získání kontroly nad bankami neusiluje. To je jednak trochu protimluv a za druhé bych se rád, Ivane, zeptal, co po tom, až krize opadne, hodlá britská vláda s těmi akciemi do této doby soukromých bank dělat?

Ivan KYTKA, spolupracovník ČT, Londýn

Pokud bych měl odpovědět na tu druhou otázku, tak ten záchranný plán počítá s tím, že bude mít tříletý horizont a v podstatě britský ministr financí se snaží ujistit veřejnost, daňové poplatníky o tom, že ty peníze se do státní pokladny vrátí dokonce s určitým výnosem, protože za ten prodej nebo nákup akcií vlastně britská vláda bude mít jisté pravomoce v těch bankách, bude moci rozhodovat o tom, které operace jsou pro ty banky příliš riskantní, bude dokonce moci rozhodovat o tom, jak vysoké budou platy managementu a jakým způsobem se budou rozdělovat ty příští zisky. Takže pokud jde o vládu, tak na její straně vládne velký optimismus, že jde o operaci, která je jaksí správně namířena a že přinese britskému hospodářství jaksí velký prospěch. Pokud jde o ekonomii a zastánci, zastávající volného trhu, tak ty pochybují o tom, kam vlastně tento krok může vést a zda to nepovede k ochromení a vlastně k tomu zestátnění britského bankovního sektoru jako celku a k eventuální konsolidaci dalšímu slučování bank a tím poklesu konkurence na britském finančním trhu.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Ivane, když si shrneme ta britská opatření z posledních několika dní, tak jde tedy z hlediska centrální banky o snížení úrokových sazeb o půl procentního bodu plus ten balík padesáti miliard liber, který by byl nebo měl být nějakým způsobem rozdělen do těch osmi bank v problémech. Má britská vláda podle tvých informací připraveny ještě nějaké další nástroje? Tím myslím, jestli je ochotna zaplatit ještě více za uklidnění situace.

Ivan KYTKA, spolupracovník ČT, Londýn

Ano. Britský ministr financí i vlastně jeho kolegové v těch prohlášeních zůstávají poměrně opatrní. Mají zato, že příliš mnoho informací nebo příliš mnoho záruk by mohlo být kontraproduktivní v tom smyslu, že de facto banky a obchodníci na burze by mohli vládu tlačit ještě k větším zárukám, ještě k větším závazkům vůči tomu bankovnímu sektoru. Připomeňme, že Británie zatím jako jedna z mála těch velkých zemích Evropské unie nevyhlásila plnou garanci úspor obyvatel a úspor jaksí soukromých subjektů na bankovním trhu. Platí tam zatím hranice pouze padesát tisíc liber. Gordon Brown i ministr financí Alister Darling v podstatě říkají, že do budoucna nevyklučují žádnou další dramatickou důležitou akci na podporu bankovního sektoru. Jsou však velice skoupí, pokud jde o to, jakou by měla být podoba.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Říkáš, Ivane, že zatím britská vláda nepřistoupila k té stoprocentní garanci vkladů svých obyvatel. Na druhou stranu udělala poměrně vstřícný krok, co se týče těch vkladů několika set tisíc britských občanů v islandských bankách, které byly převzaty islandskou vládou. A pokud se úplně nepletu, možná mě oprav, snad by tyto vklady měla Britům vyplatit. Je to opravdu tak?

Ivan KYTKA, spolupracovník ČT, Londýn

Ano, je to informace vlastně z dnešního odpoledne, protože včera během dne a dnes dopoledne zavládla v Británii mezi klienty těch islandských bank skutečně velká panika, protože se nemohli přes internet, to jsou internetové banky, nemohli dostat ke svým vkladům. Jedná se o tři sta tisíc klientů, které, kteří tam mají uloženo asi čtyři a půl nebo pět miliard liber. Takže o velké částky dnes dopoledne vláda, ministr financí přispěchal s ujištěním, že byť to není povinností britské vlády, tak skutečně převezme za všechny ty vklady svoji garanci, vyplatí ty peníze či převede ty, ty úspory a ty pohledávky na jiné banky, které operují na britském trhu. A bude potom ty peníze vymáhat po islandské vládě, po islandském jaksi finanční, finančních autoritách. Zda se jí to podaří, je samozřejmě jiná otázka. Myslím, že ten krok britské vlády, ta stoprocentní záruka za vklady v této konkrétní bance, která de facto zbankrotovala nebo v těch islandských bankách, které bankrotují, měl přispět k tomu, aby se ta situace mezi klienty britských bank uklidnila, aby to nevedlo k řetězové reakci a k útoku třeba i na ty banky, které jsou zatím zdravé a které nemají potíže s likviditou a s tím vyplácet depozita svých klientů.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Tak tolik Ivan Kytka z Londýna o poslední situaci na britských ostrovech, samozřejmě co se týče globální finanční krize.

A ve studiu Událostí, komentářů se mnou situaci sleduje také ředitel CERGE Národohospodářského ústavu Akademie věd Lubomír Lízal. Dobrý večer.

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Dobrý večer.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Jak hodnotíte, pane řediteli, to možná nečekané, koordinované rozhodnutí centrálních bank eurozóny, Kanady, Spojených států amerických, Švédska, Švýcarska? Snad nezapomínám ani na jeden stát, a Velké Británie samozřejmě.

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Tak, tak, tak. Je vidět, že prostě vlády si uvědomují ta rizika, která jsou způsobená s nedostatkem likvidity, že vlastně banky si navzájem sobě nepůjčují. A na trhu je vidět absolutní nedostatek peněz. To znamená, že aby byl nějaký efekt, tak se prostě museli dohodnout na koordinované akci. Také bych zmínil třeba to, že ...

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Jenom pardon, jste přesvědčen o tom, že to bude mít efekt?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

No, nepochybně to bude mít efekt v tom, že alespoň ty banky si budou moci půjčovat od centrální banky. My momentálně jsme v situaci, kdy banky si nepůjčují mezi sebou a vlastně jediný, kdo je ochoten jim půjčit, je vlastně centrální banka. Takže v podstatě musí jít tam.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

To znamená, mezi oznámeným snížením sazeb centrálními bankami o půl procentního bodu a tou nedůvěrou mezi samotnými bankami je podle vás v tuto chvíli přímá úměra a ta důvěra mezi bankami k tomu, že si budou půjčovat peníze, stoupne?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Tak tady jde spíš o to, aby se nějakým způsobem zastavila ta panika na trhu, protože v okamžiku, kdy na trhu nejsou peníze, tak samozřejmě kdo nějaké peníze má, tak si je raději drží, než aby někomu půjčil. Čili vlastně tou snahou je nějakým způsobem odstranit tuto blokaci na trhu, tak aby se obnovila částečně důvěra a bylo možné jaksi začít normálně financovat operace mezi bankovními subjekty navzájem, aby ten stát už nemusel příliš vstupovat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Pokud budeme tedy stále ještě mluvit o opatření centrálních bank v těch jmenovaných státech a v eurozóně, tak řeší to kořeny krize, anebo se tady bavíme jen o nějakém umazávání symptomů?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Tohle to neřeší ty příčiny té krize. Vlastně ta příčina je skutečně pořád ta samá, to znamená špatné dluhy, špatné investice. Tohle to vlastně už je zaměřeno na to, aby ta nemoc, která z toho pramení, vlastně nedostatek financí v ekonomice, nezasáhla příliš, řekněme, tu výrobní sféru, tu sféru, která ty finance jenom využívá nějakým způsobem, ale není na nich nějakým způsobem přímo závislá. Čili vlastně je to taková /nesrozumitelná/ a ten podpurný lék.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Dá se, pane řediteli, v tuto chvíli říct, že je ta globální finanční krize pod kontrolou třeba i těmi opatřeními, o kterých už jsme tady v Událostech, komentářích mluvili, anebo je to jen nějaké zdání, které je z logických důvodů živeno státními administrativami?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Těžko říct, jestli je pod kontrolou. To vám dneska asi nikdo neřekne. Samozřejmě politici se snaží dělat, co mohou. A je otázka, do jaké míry oni jsou vlastně v souladu s tím, co ten, co vlastně ta krize, to její řešení potřebuje.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Mimočodem technická vsuvka. To je asi opravdu logické, že politici uklidňují situaci a snaží s jí uklidňovat, na druhou stranu nemůže to být v určitý moment kontraproduktivní?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

To jsem právě chtěl říct, protože vlastně ty politici vzhledem k tomu, že nevědí, jaká je skutečně ta situace, tak vlastně, řekněme, ty garance za vklady, které přišly zcela náhle do neomezené výše, je vlastně takový ten signál, který říká my si myslíme, že ta situace je velmi špatná, a proto přicházíme s tímto opatřením. Ale to opatření třeba nemusí být zcela adekvátní. Třeba ta situace není tak zlá, ale právě tím, že vlastně doposavad chybí informace a ten trh sám o sobě nefunguje, tak je velmi těžké vyhodnotit, do jaké míry tato opatření jsou adekvátní nebo zda je to přestřelení.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

To se asi ukáže v nejbližší budoucnosti.

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

To se ukáže v nejbližší budoucnosti, doufejme.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Pojďme si seřadit instrumenty, které už byly v boji s dopady krize použity. Je to odkup toxických pohledávek státem, je to faktické znárodnění banky, potom, řekněme, částečné znárodnění banky, mnohamiliardová podpora bankovního sektoru, zvyšování limitu pojištění vkladů a pak samozřejmě ty už zmíněné vládní záruky na, na bankovní vklady. Zůstává vůbec v arzenálu politiků centrálních bank a bankovního sektoru nějaký instrument, který by se dal vytáhnout, vyjma toho, že se ty miliardové částky navýší?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Ještě vlastně v záloze je to, co použil americký Fed a to znamená nějakým způsobem přímo vstoupit na trh a odkupovat cenné papíry podniků, vlastně jejich dluhopisy. Čili to je jedna z dalších možností. Poslední možnost, kterou vlastně potom vlády mají v okamžiku, kdy ta finanční krize nějakým způsobem přeroste v krizi ekonomickou, skutečnou, tak potom je stimulovat a řekněme poptávku v ekonomice, ale to už je spíše opět nějaké řešení toho následného kroku.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

S Ivanem Kytkou z Londýna jsme mluvili o té situaci na Islandu, o tom, že tam stát převzal ty tři největší banky a dal je pod stoprocentní státní kontrolu. Tam se děje něco, co se hned tak nevidí, protože islandský premiér při tom, když přebírali banky, tak říkal, že jsou na pokraji státního bankrotu. Je to něco zcela výjimečného, anebo se to v průběhu finanční krize může někde opakovat?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Není to nic zcela výjimečného. Tady vždycky záleží na tom, jaký je poměr velikosti té ekonomiky daného státu a banky, která je v problémech. Tady momentálně byla situace taková, že islandská ekonomika je velmi malá, zatímco ty banky byly relativně velké. Čili pokud máme banku ve velké ekonomice, ať už je to třeba Německo nebo Francie, tak vlastně tam ta pravděpodobnost takového státního bankrotu je velmi malá. Prostě jedna banka to nepoloží. Ale na tom Islandu právě proto, že ty banky byly větší než vlastně celá ekonomika Islandu, tak v okamžiku, kdy ta bank se dostane do problémů a vláda to musí řešit svými penězi, tak vlastně se dostala do takových problémů.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A ještě zpátky přímo do Evropy. V dnešním vydání deníku E 15 napsal viceguvernér České národní banky Mojmir Hampl toto, cituji: "Když jde do tuhého, vracíme se zpět ke známému ekonomickému pravidlu ožebrač svého souseda. Pro mnohé snílky evropské integrace je to možná tvrdé vystřízlivění, ale je to tak." Konec citace viceguvernéra České národní banky. Co ten dosavadní postup sedmadvacítky podle vás vypovídá, pane řediteli, o, řekněme, Evropské unii jako takové?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

No, skutečně je to o tom bližší košile nežli kabát. Je to vidět na tom ...

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

I přes to společné rozhodnutí centrálních bank?

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

I přes to společné rozhodnutí centrálních bank, protože to bylo víceméně společné rozhodnutí velkých hráčů, nikoli bych řekl Evropské unie jako takové. A vlastně ten rozdílný postup vlád je právě vidět v tom, jakým způsobem přistupovaly ke garanci vkladů. Některé to vyhlásily zcela samy bez jakékoli konzultace, ostatní prostě musely následovat ten první krok, neměly, neměly jinou možnost. Stejně tak vlastně i vlády, když garantují vklady svým, svým občanům, střadatelům, tak také se spíš dívají na tu domácí politickou situaci, ne na to, jak se, jak se vyvíjí situace venku.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Tak, pane Lízale, díky, že jste přišel do Událostí, komentářů. Hezký večer, na shledanou.

Lubomír LÍZAL, ředitel, Centrum pro ek. výzkum a postgraduální vzdělávání

Hezký večer, na shledanou.